

Formatieprotocol vastgesteld in het duidingsdebat op 23 maart 2026

Op 16 februari 2026 hebben de lijsttrekkers gesproken over de uitgangspunten voor het bestuursvormingsproces en over de processtappen die hiermee verbonden zijn.

Op 18 maart 2026 hebben de kiesgerechtigde inwoners van de gemeente Achtkarspelen bepaald hoe de raad van die gemeente de komende vier jaar zal worden samengesteld. De verkozen fracties stellen dit formatieprotocol vast als richtlijn voor het proces om te komen tot een nieuw akkoord en college.

Algemene uitgangspunten

- Het bestuursvormingsproces vindt plaats met respect voor en vanuit vertrouwen in alle te benoemen fracties in de gemeenteraad.
- Er worden geen fracties op voorhand uitgesloten in de bestuursvorming.
- De grootste partij op basis van het aantal stemmen in de verkiezingsuitslag neemt het initiatief voor de onderhandelingen (= formatiefase).
- Er schuiven maximaal twee vertegenwoordigers per partij aan bij de gesprekken.

Duiding van de verkiezingsuitslag

Op 23 maart 2026 is er voor de vertegenwoordigers van de partijen een duidingsbijeenkomst. Deze bijeenkomst vindt plaats op het gemeentehuis. De burgemeester en griffier nemen de organisatie van deze bijeenkomst op zich. In deze eerste bijeenkomst komt in elk geval aan de orde:

- Een eerste reactie op de verkiezingsuitslag.
- Het type bestuursvorming dat de fracties voor ogen hebben.
- Het vaststellen van het formatieprotocol als leidraad voor de gesprekken.
- Verwachtingen ten aanzien van de opdracht van de verkenner.

Op maandag 30 maart 2026 vindt een tweede bijeenkomst plaats op het gemeentehuis. De burgemeester en griffier nemen ook dan de organisatie hiervan op zich. In deze tweede bijeenkomst komt in elk geval aan de orde:

- *De vaststelling van een verkenner die de bestuursvorming kan leiden in de verkenningsfase.*
- *De opdracht van de verkenner.*

Verkenningsfase

De verkenner heeft in beginsel de vrije hand in de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de werkzaamheden. In elk geval wordt het volgende aangehouden:

- De verkenner spreekt met de vertegenwoordigers van elk van de fracties minimaal één keer.
- De verkenner laat zich ondersteunen vanuit de griffie.
- De verkenner inventariseert in elk geval bij de fracties welk type bestuursvorming men wenselijk acht, de punten die men van belang acht voor het op te stellen akkoord, de wijze van selectie van de wethouders en de positie van de verschillende fracties op deze punten.
- De verkenner houdt de burgemeester gedurende het proces op de hoogte van de voortgang.
- De verkenner voert zijn of haar opdracht uit en legt verantwoording af middels een schriftelijk verslag dat hij uitreikt aan de burgemeester en toelicht in een bijeenkomst.
- In deze bijeenkomst zal blijken of er in de gemeenteraad een meerderheid is voor het advies dat de verkenner voor het vervolg heeft voorgesteld.

Formatiefase

Als het advies van de verkenner steun krijgt van een meerderheid van de gemeenteraad start de formatiefase.

- Fracties die deelnemen aan de formatiefase kunnen een formateur of gespreksleider benoemen.
- Formerende fracties laten zich ondersteunen vanuit de ambtelijke organisatie.
- Er wordt in elk geval overeenstemming bereikt over:
 - het inhoudelijke akkoord
 - het aantal collegeleden en hun benoemingsomvang
 - de voor te stellen kandidaten voor de posities van wethouder
 - een concept portefeuillevdeling; ten behoeve van het verdelen van de portefeuilles wordt een adviesnotitie gevraagd aan de ambtelijke organisatie.
- Als een onderhandelingsresultaat is bereikt, vindt vaststelling van de uitkomst plaats in de raad.
- Is er geen onderhandelingsresultaat, dan vindt een bijeenkomst plaats over de te ondernemen vervolgstappen met de vertegenwoordigers van iedere fractie (terug naar fase 1).

Rol burgemeester

- De burgemeester wordt door verkenner of formateur geïnformeerd en kan desgewenst gevraagd worden om advies te geven over het te volgen proces. Ook consulteren de formerende fracties de burgemeester over het inhoudelijke programma en de portefeuillevdeling.
- De burgemeester heeft daarnaast zijn wettelijke rol als het gaat om integriteit en het bijbehorende onderzoek naar de kandidaat wethouders.

Rol griffier

De griffier zorgt zelf of vanuit de griffie voor praktische en inhoudelijke ondersteuning tijdens het proces van de verkenning.

Rol gemeentesecretaris

- De gemeentesecretaris zorgt vanuit de ambtelijke organisatie voor de praktische en inhoudelijke ondersteuning tijdens het formatieproces. De verkenner, raadsleden en in een latere fase de formateur krijgen van de gemeentesecretaris een overdrachtdossier met het advies de inhoud daarvan te betrekken bij de verkenning en de onderhandelingen. Hij kan hiertoe een of meerdere ambtenaren toewijzen die fungeren als secretaris en adviseurs in het proces.
- De gemeentesecretaris zorgt (samen met de organisatie) desgewenst voor inhoudelijke advisering en verdieping bij bespreking van thema's in de formatie.

Buitenpost, 23 maart 2026